

Stanovisko AVOŠ k 1. verzi „Bílé knihy terciárního vzdělávání“

Asociace vyšších odborných škol (AVOŠ)- řádný člen UŠA CZESHA a UZS (Unie zaměstnavatelských svazů)

V současné době zastupuje 105 škol veřejných, soukromých a církevních z celkového počtu téměř 175 VOŠ zařazených do rejstříku škol.

Členové AVOŠ vyvíjeli snahu o spolupráci s autorským týmem Bílé knihy terciárního vzdělávání a sledovali vývoj prvních zveřejněných tezí autorů B.K. , jejich zdůvodnění a navrhované reformní kroky .

AVOŠ proto také vypracovala návrhy řešení k transformaci VOŠ do terciárního sektoru v podobě uceleného materiálu, který má název: „Návrh řešení transformace VOŠ do terciárního vzdělávání a jeho legislativní zabezpečení.“

AVOŠ vyslovuje souhlas s autory B.K. v těchto deklarovaných cílech :

- *vytvoření flexibilního terciárního systému, který tvoří logicky uspořádaný celek, vnitřně prostupný a kompatibilní se světem a s ohledem na požadavky trhu práce*
- *provést legislativní zařazení stávajících VOŠ do systému TV a tím odstranit dosavadní postavení VOŠ*
- *uplatnění principu rovnosti ve financování jednotlivých typů VOŠ podle zřizovatelů*

Co dokument postrádá:

1. Dlouhodobý výhled rozvoje TV v kontextu demografického vývoje ČR na období minimálně 20 let.

Pokud má být Bílá kniha koncepčním a strategickým dokumentem, měla by i přesně formulovat potřeby společnosti, očekávání vlády a vnějších aktérů (vysokých a vyšších odborných škol). Současně musí být i východiskem pro tvorbu věcného záměru zcela nového zákona o terciárním vzdělávání, který by měl být v souladu s již schváleným dokumentem „Strategie celoživotního učení ČR“, který nejen identifikuje problémy v oblasti TV, ale i navrhuje opatření.

2. Prognózu potřeby vzdělanostní struktury trhu práce na delší období (například na 20 následujících let).

AVOŠ je toho názoru, že je obtížné řešit jen jeden ze segmentů vzdělávání, pokud chybí vize našich vládních představitelů o zaměření dalšího komplexního rozvoje školské soustavy České republiky.

3. Návaznost reformy TV na reformu sekundárního vzdělávání.

Uchazeči o studium na VŠ a VOŠ jsou právě absolventy středních škol. Aby byla změna systému v TV úspěšná, měla by probíhat paralelně s reformou středních škol, ovšem ta dle našeho názoru ještě nezačala.

4. Jasně stanovenou koncepcí pro přesně vymezená kritéria diverzifikace TV, existenci pilotně ověřeného kreditního systému ECTS pro jednotlivé stupně TV s vypracovanými standardy.

Existuje značná rozporuplnost tvrzení autorů Bílé knihy o současné úrovni stávající struktury terciárního vzdělávání. Autoři v některých pasážích pozitivně hodnotí VOŠ ve srovnání s VŠ, ale současně navrhuji taková opatření pro jejich začlenění do TV, jejichž důsledkem by byla likvidace většiny VOŠ. S tím souvisí i další námítky, které mají charakter vnitřních rozporů obsažených v dokumentu – má být terciární vzdělávání spíše univerzální a pružné, nebo bezprostředně navázané na potřeby zaměstnavatelů? Tato problematika se zatím stále diskutuje bez stanovení logických zdůvodnění a návrhu výsledných řešení.

5. Srozumitelnost v použité terminologii z pohledu dosavadního členění nižšího stupně TV, které je zařazeno do ISCED 5 B (zde není žádná zmínka o krátkých programech a možnosti jejich zařazení do TV).

Co jsou navrhované short-time programy? O jaké dvouleté programy se jedná? Zatím tyto pojmy chápeme jako možnou variantu na převedení převážné většiny stávajících VOŠ na dvouletá studia. Vnímáme to jako opětovný návrat k pomaturitnímu studiu, které bylo zrušeno v roce 1996 a patřilo do sekundárního vzdělání. Nebo tím autoři míní, že měřítkem pro zařazení instituce do TV bude stanovený počet kreditů i pro krátké programy, které pak budou patřit do TV? Zatím dle mezinárodní klasifikace ISCED 5B musí mít programy začleněné do TV minimálně délku 3 roky studia v prezenční formě.

6. Stanovení kritérií pro hodnocení nejen vzdělávacích programů, ale hlavně absolventů a institucí (výstupů), tj. úrovně uplatnitelnosti absolventů na trhu práce. S tímto návrhem na stanovení kritérií se AVOŠ ztotožňuje.

7. Zřetelné nastavení kreditního systému pro jednotlivé programy TV, ačkoli Bílá kniha navrhuje diferenciaci jednotlivých úrovní TV.

Autoři BK části dosavadních VOŠ slibují transformaci na vzdělávací instituce poskytující profesně orientované bakalářské programy. Jaká je to však část, podle čeho se budou VOŠ vybírat, když nejsou stanovena kritéria, nejsou vypracovány standardy, není vymezen počet kreditů pro jednotlivé úrovně vzdělávání hlavně s akcentem na profesně zaměřená studia, která nutně vyžadují i souvislou praxi?!

8. Problematiku zřizovatelů VOŠ, kterým patří i veškeré zřizovatelské kompetence včetně majetku.

Zřizovatelé však budou rozhodovat o další existenci VOŠ v jednotlivých krajích, včetně jejich délky studia, náplně vzdělávacích programů apod. Dle dlouhodobých záměrů krajů má však každý kraj jiné představy o rozvoji tohoto segmentu vzdělávací soustavy. V žádné pasáži BK ale tento závažný problém není nastíněn.

AVOŠ zásadně nesouhlasí :

- **aby byl jedinou vhodnou inspirací pro ČR v oblasti reformních kroků systém krátkodobých cyklů vzdělávání holandského typu,**

- aby se hledisko excelence stalo **jediným kritériem pro výchozí hodnocení kvality škol terciárního vzdělávání** - jako alternativu doporučujeme vzdělávací a profesní standardy,
- aby probíhala reforma TV za podmínek, kdy nejsou vypracovány vzdělávací a profesní standardy, jež by měly vznikat ve spolupráci se zaměstnavatelskými svazy (bez jasného vymezení požadavků na profil absolventa nelze hodnotit úroveň absolventů, která musí být zřetelně definována a měřena splněním určitého standardu),
- s navrženou diverzifikací VOŠ, tj. jejich převedením do kategorie krátkých programů (protože neexistuje fundovaná a logická definice short-time programů ani srovnatelný typ studia ve světě).

Dalším argumentem pro zásadní nesouhlas je skutečnost, že vzdělávací programy VOŠ již nově akreditované obsahují i praxi v minimální délce 4 měsíce a nemohou být kratší než tříleté. Pak už nemůžeme mluvit o profesně zaměřeném studiu.

Vzdělávací programy vyšších zdravotnických škol byly vytvořeny na základě standardů koncipovaných ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví ČR podle norem stanovených EU. Jejich seznam je součástí Nařízení vlády č. 224/07 Sb. Soustava oborů vzdělání sk. 53 – Zdravotnictví. Jedná se o 8 programů, s tříletou délkou studia. Tyto vzdělávací programy mají na základě zákona č. 96/2004 Sb. přesně vymezenou délku praxe. Obdobná situace je u oborů sociální práce a sociální pedagogiky. Jedná se o tříleté obory s návazností na vzdělávací standardy EU, zakotvené v zákoně o sociálních službách č. 108/2006 Sb. ze dne 14.3. 2006 ve znění zákonů č. 29/2007 Sb., č. 213/2007 Sb., č. 261/2007 Sb.

Co požadujeme:

- aby vyšším odborným školám, které splní akreditační požadavky, byla umožněna transformace na profesní instituty s právem udělovat titul bakalář (Bc.),
- aby forma úzké propojenosti středního odborného vzdělávání a nižšího stupně terciárního uměleckého vzdělávání zůstala zachována u škol, kde by odstranění této kooperace představovalo zánik těchto jedinečných profesně zaměřených studií (v případě transformace VOŠ do profesního institutu budou školy tohoto typu respektovat požadavek legislativního, organizačního i personálního oddělení od střední odborné školy),
- aby ty VOŠ, které nebudou usilovat o transformaci do profesních institutů, nebo nemohou splnit aktuálně nastavená kritéria vstupu do profesního institutu, ale projdou úspěšně akreditací, se staly rovněž součástí terciárního vzdělávání s délkou studia 3 roky a s právem udělovat titul DiS. (absolventi VOŠ se dlouhodobě dobře uplatňují na trhu práce a mají nízkou míru nezaměstnanosti, což hlavně vyplývá z lépe koncipovaných vzdělávacích programů VOŠ, které jsou tvořeny ve spolupráci s praxí, praxe studentů VOŠ je součástí studia, na VOŠ již působí odborníci z praxe a v nabídce studia jsou již velmi rozšířeny alternativní způsoby vzdělávání, tj. kombinované studium, distanční formy vzdělávání apod., pozitivem studia na VOŠ je i lepší materiální vybavení škol, které využívá hlavně výhody jejich spojení se středními školami),
- aby BK zohlednila specifika vyššího odborného vzdělávání, tj. jedinečné vzdělávací programy s malým počtem studentů a absolventů, vysoká míra praxe u uměleckých a dalších specificky zaměřených škol, které mají malý počet absolventů apod. (BK se vůbec těmito školami nezabývá; převážnou dobu své existence fungovaly tyto školy na principu dvoustupňového vzdělávání, tj. základním

a pokračujícím, školy v tomto pojetí, těsně propojené personálně, materiálně a prostorově, umožňovaly a umožňují svým žákům a studentům přehledně a přirozeně si osvojovat znalosti a dovednosti; takto propojené školy jsou ideálním konceptem prakticky zaměřeného vzdělávání neuniverzitního typu; absolventi těchto škol jsou velmi žádaní na trhu práce, protože dobře ovládají řemeslo a mají i potřebnou invenční výbavu.

Co navrhujeme:

- **aby profesní instituty mohly vznikat ze samostatných VOŠ nebo z VOŠ spojených se střední školou za předpokladu, že budou odděleny legislativně, organizačně i personálně** (trváme na tom, a autoři BK to připouštějí, že mnohé ze stávajících VOŠ mají již velké zkušenosti s poskytováním prakticky orientovaných programů bakalářské úrovně v institucích, jež působí i v úrovni sekundárního vzdělávání; tato kooperace s využitím materiálního i personálního zázemí, které je ve většině škol velmi kvalitní, má své nesporné výhody a jejich zrušení by mělo velmi negativní důsledky pro budoucí rozvoj tohoto prakticky zaměřeného studia).

Zároveň doporučujeme:

- aby v oblasti vertikální mobility terciárního vzdělávání si absolventi mohli doplnit příslušné kredity v rámci příbuzných oborů a případně dosáhnout i na vyšší stupně terciárního vzdělávání.

Ing. Markéta Pražmová
předsedkyně AVOŠ

Duškova 7
150 00 Praha 5
tel.: 210 082 512
mobil: 602 184 719
e-mail: prazmova@seznam.cz

V Praze dne 2.června 2008

